

Δ' ΚΛΑΣΙΚΟ, Φ.Ν. 22 α'
ΣΤ' ΜΝΕΦ, Φ.Ν. 27 α'
Νεοελληνική Φιλολογία

Ἀκαδημαϊκὸ Ἔτος 2007-2008, Ἑαρινὸ Ἐξάμηνο
Νεοελληνικὸς Διαφωτισμὸς
Διδάσκων: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΡΜΑΟΣ

Μερικὲς Ἀκόμῃ Ἀφορμὲς Λόγου γιὰ τὸν Νεοελληνικὸ Διαφωτισμὸ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΦΑΣΗ ἢ ΤΗΝ ΠΡΟΔΡΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ (1750-1770)

Κοσμᾶς (κ.κ. Κώνστας) ὁ Αἰτωλὸς (Μέγα Δένδρο Αἰτωλίας 1714 - Καλικόντασι Ἀλβανίας 1779), *Διδαχές: Γιὰ τὴ Συντροφικότητα Ἄνδρα καὶ Γυναίκα*

...βλέποντας ὁ Θεὸς ὅπου ὁ ἄνδρας στενοχωρεῖται μοναχὸς καὶ θέλοντας νὰ τοῦ κάμῃ καὶ σύντροφον, τὸν ἀποκοίμισε καὶ εὐθύς ἐπῆρεν ἓνα του πλευρὸν καὶ ἔκαμε τὴν γυναῖκα καὶ τοῦ τὴν ἔδωκεν διὰ παρηγορίαν του. Καὶ ἐξυπνώνοντας ὁ ἄνδρας τὴν εἶδε καὶ εἶπε: Τοῦτο εἶναι κορμὶ ἀπὸ τὸ κορμὶ μου, καὶ τὴν ἐχάρηκε πολλὰ. Ἔτσι καὶ ἐσύ, χριστιανέ, πρέπει νὰ τὴν χαίρῃσαι τὴν γυναῖκα σου καὶ νὰ τὴν ἀγαπᾷς ὡσάν σύντροφόν σου καὶ νὰ μὴν τὴν στοχάζῃσαι ὡσάν σκλάβον σου, διατὶ καὶ αὐτὴ πλάσμα Θεοῦ εἶναι ὡσάν καὶ ἐσύ, τὸν Θεὸν πατέρα τὸν λέγεις καὶ ἐσύ, πατέρα τὸν λέγει καὶ αὐτὴ, μίαν πίστιν ἔχετε καὶ οἱ δύο, ἓνα βάπτισμα, ἓνα Εὐαγγέλιον, μίαν ἀγίαν Κοινωνίαν, ἓναν Παράδεισον ἔχετε νὰ ἀπολαύσετε. Δὲν τὴν ἔχει ὁ Θεὸς κατώτερην ἀπὸ ἐσένα, διὰ τοῦτο δὲν τὴν ἔκαμεν ἀπὸ τὰ ποδάρια, διὰ νὰ μὴ τὴν καταφρονᾷ ὁ ἄνδρας, ἀλλ' οὔτε πάλιν τὴν ἔκαμεν ἀπὸ τὸ κεφάλι, διὰ νὰ μὴν καταφρονᾷ αὐτὴ τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ τὴν ἔκαμεν ἀπὸ τὴν πλευράν, ἤγουν ἀπὸ τὴν μέσην, διὰ νὰ τὴν ἔχῃ σύντροφόν του καὶ τῆς ἐμφύσησε καὶ ἰδίαν ψυχὴν, ὡσάν καὶ τοῦ ἀνδρός, καὶ ὕστερα ὠνόμασε τὸν ἄνδρα Ἀδάμ καὶ τὴν γυναῖκα Εὐάν.

Ἔκδ. Ἰωάννης Β. Μενοῦνος (Ἄθ.: Ἀκρίτας <Ὁρθόδοξη Μαρτυρία>, 2002 — Ἄθ.: Τῆνος, 1<1979> καὶ ἀνατ.), ἀρ. Α'2, σ. 163 ~ ΝΛΑΕ, σ. 503

Ἰώσηπος (κ.κ. Ἰωάννης) Μοισιόδαξ (Τσερναδόβα Δοβρουτσᾶς 1725 - Βουκουρέστι 1800), *Θεωρία τῆς Γεωγραφίας* (Βιέννη 1781): «Τὸ Προοίμιον» (ἀπόσπ.) — γιὰ τὴ Γλῶσσα

Τρεῖς εἶναι οἱ λόγοι κυρίως, ὑπὸ τῶν ὁποίων προαχθεῖς προέκριναν τὸ ἀπλοῦν ὕφος ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ. Ὁ πρῶτος μὲν εἶναι διότι ἡ σαφήνεια, ὡσάκις τὰ πράγματα ἐκτίθενται ἀπλοϊκῶς, προσλαμβάνει ἐπίτασιν, ὁ δεύτερος δὲ διότι τὰ πράγματα, ἐκτεθειμένα ἀπλοϊκῶς, γίνονται νοητὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς μὴ ἀφαμένοις Γραμματικῆς, ὁ τρίτος δὲ διότι καλὸν εἶναι τέλος ὅτι καὶ οἱ Ἕλληνες αὐτοὶ νὰ γρά-

προαχθεῖς: παρακινημένος.
ἑλληνικοῦ: τῆς ἀρχαίας.

τοῖς μὴ ἀφαμένοις: σ' αὐτοὺς ποὺ δὲν ἄγγιξαν (δὲν ἔχουν σχέση μὲ).

φωσιν είτε περί τῶν ἐπιστημῶν, εἴτε καί περί πραγμάτων ἄλλων ἐν τῇ τετριμμένη, ἐν τῇ κοινῇ διαλέκτῳ αὐτῶν. Ἐκαστος γινώσκει πῶς πάντα τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης γράφουσιν ἐν τῷ νῦν, ἕκαστον ἐν τῇ ἰδιαζούσῃ διαλέκτῳ αὐτοῦ, τόσον περί τῶν ἐπιστημῶν, ὅσον περί πάσης ἐτέρας ὕλης τῆς πολυμαθείας ἀπλῶς.

Ἐκδ. (ἐπίμ.) Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, *Ἰώσηπος Μουσιόδαξ: Οἱ Συντεταγμένες τῆς Βαλκανικῆς Σκέψης τὸν 18^ο Αἰῶνα* (Αθ.: Μ.Ι.Ε.Τ. <Νεοελληνικὴ Προσωπογραφία>, 1985), σσ. 357-68: 361-62

ΑΠΟ ΤΗΝ ΩΡΙΜΗ ΦΑΣΗ (ΤΗ «ΣΤΡΟΦΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΣΑ») ἢ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ «ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ» (1770-1821)

Ρήγας Βελεστινλῆς ἢ Φεραῖος (Βελεστίνο 1757 - Βελιγράδι 1798), *Σχολεῖον τῶν Ντελικάτων Ἑραστῶν* [...] ἐκ τῆς *Γαλλικῆς Διαλέκτου τὸ Πρῶτον Μεταφρασθέν...* (Βιέννη 1797): «Συνομιλία Ἑρωτικὴ τοῦ Λεάνδρου καὶ τῆς Βριζίδ» ἀπὸ τῆ 2. ἱστορία, «Τὸ Τσιράκι τοῦ Ἑργαστηρίου» (ἀποσπ.)

Περιεργεία φερομένη ἦλθε κοντά του (κατὰ τὴν συνήθεια ὁποῦ ἔχουν οἱ καλοῦσαικες νὰ ἰντερεσάρωνται πάντοτε εἰς τὰ ἔργα τῶν νέων) καὶ ἄρχισε νὰ τὸν λέγη:

καλοῦσαικες: ὁμορφοῦλες, νεαρές.
ἰντερεσάρωνται: ἐνδιαφέρονται (νὰ «ἀνακατεύονται» μὲ ἀδιακρισία)

ΒΡΙΖΙΔ: Ὅλη μέρα διαβάζετε, ὅλη μέρα καταγίνεσθε, Λεάνδρε· καθόλου ἀνακωχὴν ἀπὸ τοὺς κόπους δὲν δίδετε εἰς τὸν ἑαυτόν σας; Δὲν ἀναπνέετε καὶ ὀλίγον;

ἀναπνέετε: παίρνετε μιὰ ἀνάσα.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ: Τί νὰ κάμω, Βριζίδ, πρέπει νὰ δουλεύω, ὅταν τὸ καλὴ ἢ χρεία, καὶ νὰ διαβάζω πάλιν διὰ νὰ φωτισθῇ ὁ νοῦς μου [...].

ΒΡΙΖΙΔ: Ὁ αὐθέντης μας πολλὰ σᾶς ἀγαπᾷ, Λεάνδρε.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ: Καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀνευχάριστος, τὸν τιμῶ σὰν πατέρα μου.

ἀνευχάριστος: ἀγνώμων.

ΒΡΙΖΙΔ: Ἡ κερὰ μας, ὅταν ἀναφέρῃ τὸ ὄνομά σας, δείχνει κάποιαν ὑπόληψιν.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ: Καὶ ἐγὼ μὲ εὐλάβειαν τὴν στοχάζομαι, ὡσὰν ἀξίαν μητέρα μιᾶς τιμημένης φαμελίας.

ΒΡΙΖΙΔ: Οἱ κοκόνες θυγατέρες της, τῇ ἀληθείᾳ, λαμβάνουν μιᾶς λογιῆς συστολήν, ὅταν σᾶς βλέπουν, καὶ σχεδόν...

ΛΕΑΝΔΡΟΣ: Δὲν ἤμπορῶ νὰ σᾶς περιγράψω καὶ ἐκ μέρους μου πόσον τὲς σέβομαι.

ΒΡΙΖΙΔ: Ἡμεῖς ὅλοι σᾶς ἀγαποῦμεν ἐγὼ, παραδείγματος χάριν, σᾶς προτιμῶ ἀπὸ ὅλους τοὺς νέους ὁποῦ ἕως τώρα εἶχαμεν εἰς τὸ σπίτι.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ: Φέρεσθε μὲ πολλὴν ἀγαθότητα ὡς πρὸς ἐμὲ καὶ εἴστε ὀλίγον ἄδικη εἰς τοὺς προκατόχους μου.

ΒΡΙΖΙΔ: Ὅχι, τῇ ἀληθείᾳ, ἀφήσετέ τους· τί ἀχρεῖοι, τί περιγελαστοὶ ποῦ ἦτον... [...] Στοχάζομαι πῶς θὲ νὰ γένετε καλὸς νοικοκύρης, καὶ καλότυχη ἐκείνη ὁποῦ θὲ νὰ σᾶς πάρῃ.

περιγελαστοί: ἀπατεῶνες.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ: Ἄν δὲν μείνη εὐχαριστημένη, σᾶς βεβαιώνω ὅτι καὶ ἐγὼ θὲ νὰ συμπάσχω μαζί της· πλὴν θέλω βάλει τὰ δυνατά μου, διὰ νὰ μὴν τὴν ἀφήσω νὰ παραπονεθῇ.

ΒΡΙΖΙΔ: Ὅχι, τί χρυσὸς νέος!... Ἀποκτήσετε ἕως τώρα καμίαν ἀμορέζαν, Λεάνδρε;

ἀμορέζαν: ἐρωμένη.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ: Τί λέτε, διὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! Πῶς εἶναι τρόπος εἰς τὴν ἡλικίαν ὅπου εὐρίσκομαι, χωρὶς καμίαν κατάστασιν [...]; Ἐγὼ θέλω φροντίσει περὶ ὑπανδρείας, ὅταν γένω ἄξιος νὰ προξενήσω τὴν εὐτυχίαν τῆς συζύγου μου καὶ νὰ δώσω καλὴν ἀνατροφὴν εἰς τὰ παιδιὰ μου.

ΒΡΙΖΙΔΑ: Ὅχι, μὰ ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ ἔχη (ἐνόσω νὰ ἔλθῃ ἐκεῖνη ἡ ὦρα) κάποιαν κλίσιν εἰς κανένα ὑποκειμένον· ἀνθρωποὶ εἴμεσθεν [...].

ΛΕΑΝΔΡΟΣ: Ὅχι, Βριζίδ, δὲν ἔχω καθόλου. [...] Καὶ πρὸς τούτοις ἀγαποῦσα, ἂν εἶναι δυνατὸν, νὰ προσφέρω εἰς τὴν σύζυγόν μου μίαν παστρικὴν καρδίαν.

ΒΡΙΖΙΔΑ: Τῆ ἀληθεία, μὲ κάμνετε νὰ ἀπορήσω, Λεάνδρε. [...] Ἐγὼ ὅμως εἶμαι ὀλίγον περιέργη... Ἐχετε τίποτες ὑψηλές φαντασίες περὶ ὑπανδρείας; ἤγουν ἐλπίζετε νὰ πάρετε καμίαν πολλὰ πλουσίαν, πολλὰ...

ΛΕΑΝΔΡΟΣ: Ὅχι, πῶς ἤμπορῶ νὰ ὑψώσω τόσον τὲς ιδέες μου [...];

ΒΡΙΖΙΔΑ: Ἀγαποῦσα νὰ μὲ κάμετε μίαν χάριν ἀκόμη: νὰ μὲ εἰπῆτε ἂν σᾶς ἀρέσῃ καμία κατὰ τὸ παρόν· ἢ εἶστε πάντῃ ἀδιάφορος; [...] Λόγου χάριν (σᾶς τὸ λέγω κατ' ὑπόθεσιν, ἤγουν χωρὶς κανένα νόημα) πῶς σᾶς φαίνομαι, εἶμαι εὐμορφη;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ: Ναί, τῆ ἀληθεία, πολλὰ εὐμορφη καὶ χαριτωμένη [...].

ΒΡΙΖΙΔΑ: Ἀνίσως (καὶ αὐτὸ ὑποδέσετέ το), ἀνίσως καὶ σᾶς ἀγαποῦσα, ἠθέλετε μὲ ἀγαπήσει καὶ τοῦ λόγου σας ὁμοίως;

ΛΕΑΝΔΡΟΣ: Ἐμπορῶ νὰ σᾶς βεβαιώσω πῶς [...] ἠθελα νομίζει τὸν ἑμαυτὸν μου εὐτυχέστατον.

ΒΡΙΖΙΔΑ: Ἀχ, ψυχὴ μου Λεάνδρε, πόσον τσιριμονιόζος εἶστε! [...] Τί στοχάζεσθε;... Ἐμπορούσαμεν ἄραγε νὰ ζήσωμεν εὐτυχισμένοι οἱ δύο μας; [...]

ΛΕΑΝΔΡΟΣ: Ὡς φαίνεται, ἐγὼ ἐγεννήθηκα εἰς τὸν κόσμον διὰ λόγου σας, Βριζίδ. [...] Ἄν θέλετε ὅμως νὰ μὲ ἀκούσετε, δὲν πρέπει νὰ συναναστρεφώμεθα καὶ νὰ συντυχαίνωμεν κρυφὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ, διατὶ ἐμβαίνουν εἰς ὑποφίαν. Ἄς προσμένωμεν ἐνόσω νὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς δεξιὰ, ὅπου νὰ ἤμπορέσωμεν νὰ τὸ εἰποῦμεν εἰς τοὺς γονεῖς μας [...].

ΒΡΙΖΙΔΑ: Ἀχ, ἀσπλαγχνε Λεάνδρε, ἄχ... ἀπὸ τὰ κρύα λόγια σας ἀρκετὰ νιώθω πῶς δὲν μὲ ἀγαπᾶτε... [...] Ἐγὼ... σᾶς... ἀγαπῶ... σᾶς πονῶ... δὲν ἤμπορῶ πλέον νὰ τὸ βαστάξω μυστικόν... [...] Ἄν μὲ ἀγαπᾶτε, καθὼς μὲ λέτε, ἀπολαύσετε τὸν καρπὸν τῆς ἀγάπης σας. Ἄν μὲ μισῆτε πάλιν... ἄχ...

ΛΕΑΝΔΡΟΣ: Τὸ κάλλος σας εἶναι σπάνιον, οἱ χάρες σας ἀπερίγραπτες καὶ ἀδύνατον νὰ σᾶς μισήσῃ κανεὶς. [...] Ἐγὼ ὅμως ἔχω χρέος νὰ μὴν ἀτιμάσω τοὺς γονεῖς μου, τὸν αὐθέντην μας καὶ ἐσᾶς τὴν ἰδίαν, Βριζίδ. Δὲν παραβαίνω, δὲν ἐβγαίνω ἀπὸ τὸ καθήκον ὅπου πρέπει νὰ βαστάξω... Σᾶς ἀφήνω ὑγείαν, ἀδελφή. Πηγαίνω. Ἄν μείνω περισσότερον, ἤμπορεῖ νὰ μᾶς συνέβῃ κανένα κίνδυνος.

κατάστασιν: οικονομικὴ ἀσφάλεια.

προξενήσω: ἐξασφαλίσω.

κλίσιν: ἐρωτικὴ προτίμηση. ὑποκειμένον: πρόσωπο, ἄτομο, ἄνθρωπο (χωρὶς ὑποτιμητικὴ σημασία).

παστρικὴν: καθαρὴ (χωρὶς τραύματα καὶ ἔτοιμη νὰ ἀφοσιωθεῖ).

φαντασίες: προσδοκίες, «μεγάλες» ιδέες (ἀπ' ὅπου τὸ ἐπιθ. φαντασμένος).

Ἀγαποῦσα: θὰ ἠθελα.

πάντῃ: ἐντελῶς.

χωρὶς κανένα νόημα: χωρὶς νὰ ὑπονοῶ κάτι.

τσιριμονιόζος: φιλοφρονητικὸς («ὦραϊα ποὺ τὰ λέτε!»).

συντυχαίνωμεν: συνομιλοῦμε.

δεξιὰ: κατάλληλος, πρόσφορος.

¹ Ἀπαντα τὰ Σωζόμενα, τ. Ι., ἐπιμ. Παναγιώτης Σ. Πίστας (Ἀθ.: Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, 2001), σσ. 112-18 ~ [Ἀπαντα], ἐπιμ. Λ. Βρανούσης, τ. Ι. (Ἀθ.: Ἐταιρεία Ἑλληνικῶν Ἐκδόσεων <Ἀπαντα τῶν Νεοελλήνων Κλασσικῶν>, 1968), σσ. 38-44

Ρωσσαγγλογάλλος (1805): Ἡ Ἑλλάς πρὸς Ρῶσσο, Ἄγγλο καὶ Γάλλο

Γένη σκληρὰ καὶ ὕπουλα, φυλαὶ γεμᾶται δόλον,
 μὴ λέτε πρόφασες ψευδεῖς, μὲ φέρετε γὰρ πόνον.
 Ἄρχιερεῖς καὶ μπέηδες καὶ προεστοὺς τυράννους,
 335 λέτε πῶς τοὺς εὐρήκατε ὅλους Μωαμετάνους·
 τοῦτο ποσῶς δὲν ἔπρεπε γιὰ νὰ σᾶς ἐνοχλήσῃ
 καὶ πότ' αὐτοὶ ἠγάπησαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσι;

Σττ. 334-37: Σχόλιο πρὸς τὴν κοινωνικὴ διάσταση τοῦ προτεινόμενου Ἀγώνα: ἡ ἀρχουσα τάξη εἶναι συνασπισμένη κατὰ τῶν ἀνθρώπων.

Ἔκδ. Κ.Θ. Δημαράς (Ἀθ.: Πορεία, 1990), σ. 23 ~ ΝΛΑΕ, σ. 594

Ἀνώνυμος ὁ Ἕλληνας, Ἑλληνικὴ Νομαρχία, ἤτοι Λόγος περὶ Ἐλευθερίας (1806): Αἰσιοδοξία γιὰ τὴ Νίκη οἱ Λόγοι

ὦ Ἕλληνες! ὦ ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί! Καὶ ὀλιγώτεροι ἂν εἴμεθα ἀπὸ τοὺς ὀθωμανοὺς, ἀφεύκτως ἠθέλαμεν τοὺς νικήσει [...] ὄντες ἐπτάκις ἀνώτεροι εἰς τὴν ποσότητα! Οἱ ἐχθροὶ μας δὲ ὄχι κατὰ τὸν ἀριθμὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ ἦθη, κατὰ τὴν ἀνδρείαν, καὶ κατὰ τὴν μεγαλοφυχίαν εἶναι ἑκατὸν φορὰς ὑποδεέστεροί μας. Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴν νικήσωμεν τοὺς ἐχθροὺς μας; Ἴσως πάλιν κανένα, ἀπὸ ἐκείνους ὅπου συνηθίζουσι νὰ ἐρωτῶσι χωρὶς νὰ καταλαμβάνωσι, ἠθέλεν ἀποκριθῆ. «Ἄν οὕτως ἔχη τὸ πρᾶγμα, διατὶ λοιπὸν μέχρι τῆς σήμερον δὲν τοὺς ἐνίκησαν;» Καὶ πότε ἐτόλμησαν, ἀνόητε ἀνθρωπε, καὶ δὲν τοὺς ἐνίκησαν; Αὐτοὶ οἱ ὀλιγοὶ φευγάτοι εἰς τὰ δάση ὅπου καθημερινῶς πολεμοῦσι καὶ νικοῦσι δὲν εἶναι ἱκανοὶ ἴσως νὰ τοῦ ἀποδείξουν τὴν ἀλήθειαν; Τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα καὶ μάλιστα τῶν Ἰδριώτων, ὅπου καθημερινῶς μὲ τοὺς ἀλλογενεῖς πειρατὰς ἐχθροὺς τῶν πολεμοῦσι, δὲν τοὺς νικοῦσι ἴσως πάντοτε, ἀγκαλὰ καὶ ἀσυγκρίτως μεγαλυτέρους τῶν; Ὁ Γεώργιος δὲν ἐλευθέρωσεν ἴσως τοὺς Σέρβους; Καὶ ποῖος ἀμφιβάλλει ὅτι ὁ Ρήγας ἠθέλεν ἐλευθερώσει τὴν Ἑλλάδα, ἂν ἡ φθονερά τύχη μας δὲν ἠθέλεν δανείσει τῆς προδοσίας τὸ μιᾶρον ξίφος εἰς τὰς χεῖρας τοῦ σκληροῦ Οἰκονόμου;

ὀλιγοὶ φευγάτοι εἰς τὰ δάση: κλέφτες.

Γεώργιος: ὁ Τζόρτζε Πέτροβιτς Καραγεώργεβιτς/Καραγεώργης (1768-1817).
 Δημήτριος Οἰκονόμου: ὁ ἐμπορικὸς συνεργάτης τοῦ Ἀντωνίου Κορωνιοῦ, πρὸς κατέδω-
 σε στὴν αὐστριακὴ ἀστυνομία τὴ μυστικὴ προετοιμασία τοῦ Ἀγώνα.

Ἔκδ. Γ. Βαλέτας (Ἀθ.: Ἀποσπερίτης, 41982) ~ ΕΠΣ 2, σσ. 376^β-377^α

Ἀθανάσιος Πάριος (κ.κ. Α. Τούλιος, Κόστος Πάρου 1723; - Ρεστὰ Χίου 1813), Ἀντιφώνησις πρὸς τὸν Παράλογον Ζῆλον τῶν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης Ἐρχομένων Φιλοσόφων, Δεικνύουσα ὅτι Μάταιος καὶ Ἀνόητος εἶναι ὁ Ταλανισμὸς ὅπου κάμνοννε τοῦ Γένους μας καὶ Διδάσκουσα Ποία εἶναι ἡ Ὄντως καὶ Ἀληθινὴ Φιλοσοφία... (μὲ τὸ φ.ψευδ. Ναθαναὴλ Νεοκαισαρεὺς, Τεργέστη 1802): Πρὸς τοὺς Ἱερωμένους

Ποίαν σχέσιν, ποίαν κοινωνίαν ἔχεις ἐσύ, καλόγηρε, μὲ τὴν δύσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναντιρρήτως καὶ ὁμολογουμένως ὁ σκοτασμὸς βασιλεύει, ὄχι μονάχα τῆς ἀθείας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀτιμωτάτων παθῶν; Τίσοι καὶ τῆ δυσικωτέρα δύσει; δὲν αἰσχύνεσαι, ταλαίπωρε, νὰ καθυβρίζῃς τὸ σεμνότατόν σου ἐπάγγελμα, μέσα εἰς τὰ βρωμερὰ καὶ ρυπαρὰ τῶν τόπων ἐκείνων καταγώγια; [...] τῶν ἐδικῶν μας τούτων καλογῆρων τὸ ἄτοπον ποίαν ὑπερβολὴν ἀφήνει ὀπίσω του, ὅταν τοὺς βλέπῃς νὰ κυλιῶνται μέσα εἰς τὰς ὀστερίας τὰς κοινῶς λεγομένας λοσταρίας;

ὀστερίας: ταβέρνες, καπηλειά.
 λοσταρίας: τόπους ἀπωλείας ἢ ξυλοδαμοῦ (μὲ λοστουές).

ΕΠΣ 2, σσ. 312-13

Ἰακωβάκης Ρίζος Νερουλός (Κωνσταντινούπολη 1778-1849), *Κορακιστικά, ἢ Διόρθωσις τῆς Ῥωμαϊκῆς Γλώσσας* (1813): Πρ. 3., σκ. 7. (ἀπόσπ.)

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ: Σὺ χυδαῖζεις; σύ;

ΣΩΤΗΡΙΟΣ: Ἐγὼ ὀμιλῶ τὴν Γλῶσσα τοῦ Γένους μου.

ΑΓΓ.: Καὶ ἠδέτησας τὸ σύστημά σου; τὸ ἠδέτησας!

ΣΩΤ.: Τὸ ἀδέτησα, καὶ τὸριξα νὰ πάη 'ς τοῦ διαβόλου τὴν μάννα, κί' ἀκόμα παρακεῖ.

ΑΓΓ.: Βλάσφημε, ἀρνητά, ἐξωμότα, λειποτάκτα [sic], ρίφασπι! τί νομίζεις; ἂν σὺ ἐρρίφας τὴν ἀσπίδα σου (καὶ μ' ὄλον ὅτι ἐπρεπε νὰ κρατῆς αὐτὴν καὶ νὰ λέγῃς ἢ τάν, ἢ ἐπὶ τᾶς), νομίζεις ὅτι ἡ Λακεδαιμίων τῆς νέας γλώσσας ἐν ἔχει πολλοὺς τοὺς κάρρονάς σου; ὦ Πρωτόν, ὦ Κάνποια, ὦ Ἐντάμα, ὦ Ἀπίσως! ρίφατε κεραυνοὺς τῇ ὥρα καὶ κατακαύσατέ τον! Ἄθλιε, πῶς ἠθέλησας ν' ἀτιμῆσης τὸ γῆρας σου, ν' ἀναιρέσης τὰ ὅποια πάμπολλα ἔγραφας, καὶ ν' ἀκυρώσης τὰ ἰδικά σου συγγράμματα τὰ τόσον ἐνδοξα καὶ περίφημα;

ΣΩΤ.: Μ' ὄλον ὅπου γέρος καὶ ξώρας, πάλ' ὅμως χαίρουμ' ὅπου ἠῦρα τὴν Ἀλήθεια.

Τὰ Θεατρικά..., ἐπιμ. Walter Puchner (Ἀθ.: Ἴδρυμα Κώστα καὶ Ἑλένης Οὐράνη <Θεατρικὴ Βιβλιοθήκη>, 2002), σσ. 456-57 ~ ΚΝΔ 1, σσ. 95-96 ~ ΝΛΑΕ, σσ. 621-22

Κρίτωνος *Στοχασμοί* (1819): Πρὸς τοὺς Νέους (ἀπόσπ.)

Νέοι, ὅσοι διὰ νὰ ὠφελήσετε τὴν πατρίδα περναῖτε θαλάσσας, ὑποφέρετε ἐνδείας, βλέπετε ἀτάραχοι καὶ τὰς παρασκευὰς τοῦ θανάτου! Ἄν εἶναι ἀληθὲς ὅτι τρία χρειάζονται διὰ νὰ γίνουσι αἱ μεγάλοι μεταβολαί, ἄνθρωποι δηλαδή, χρήματα καὶ καιρός, εἴσθε καὶ ἐσεῖς ἕνα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ὅπου θὰ συντρέξουν εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ ἔθνους μας, ἐσεῖς εἴσθε λαμπραὶ τῆς πατρίδος ἐλπίδες. Ἀκούετε τὴν φωνὴν ὅπου ἀντηχεῖ σήμερον εἰς τοὺς δύο κόσμους. Ἡ ἀρχαία ἀρετὴ ζητεῖ πάλιν νὰ στήσῃ τὸν θρόνον τῆς εἰς τὰ ἔθνη, ἐξουθενωμένα τόσους χρόνους διὰ τὴν ἀπουσίαν τῆς.

Ἐκδ. Δημ. Σ. Γκίνης: *Ἐρwanos εἰς Ἀδαμάντιον Κοραῖν*, τχ. 1. (Ἀθ. 1956), σσ. 140-56 ~ ΕΠΣ 2, σ. 379

ΑΠΟ ΤΑ ΕΠΙΦΑΙΝΟΜΕΝΑ (1821-1850)

Θεόφιλος (κ.κ. Θωμᾶς) Καΐρης (Ἄνδρος 1784 - Σύρος 1853), «*Λόγος κατὰ τὴν Ἀφιξίν τοῦ Καποδίστρια (Εἰς Αἴγινα τὴν 12 Ἰανουαρίου 1828)*» (ἀποσπ.)

Χαῖρε καὶ σύ, Κυβερνήτα τῆς Ἑλλάδος, διότι, μετὰ τοσοῦτον πολυχρόνιον ἀποδημίαν, ἐπιστρέφεις εἰς τὴν κοινὴν πατρίδα [...]. Ζῆθι! ἀλλ' ἔχων ἱερὸν ἔμβλημα τὸ «ὁ Θεὸς καὶ ἡ δικαιοσύνη κυβερνήσωσι τὴν Ἑλλάδα». Ζῆθι! ἀλλὰ κυβερνῶν οὕτως, ὥστε νὰ αἰσθανθῇ ἡ πατρίς, νὰ καταλάβωμεν καὶ ἡμεῖς, νὰ ἐπαναλάβῃ ἡ ἀδέκαστος ἱστορία, νὰ ἀντηγήσωσιν ὅλοι αἱ αἰῶνες ὅτι οὐ Σὺ, οὐδὲ ὁ υἱός Σου, οὐδὲ ὁ οἰκείος Σου, οὐδὲ ὁ φίλος Σου, οὐδὲ πνεῦμα φατρίας, ἀλλ' ἀληθῶς αὐτὸς ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ τὸ δίκαιον, αὐτοὶ τῆς Ἑλλάδος οἱ θεσμοὶ τὴν Ἑλλάδα διὰ Σοῦ κυβερνῶσι.

Καὶ τῳόντι, ἐὰν ὁποιοιδήποτε ἔθνος, διὰ νὰ ὑπάρχῃ ἐλεύθερον,

χυδαῖζεις: μιλάς στὴν καθομιλούμενη.

ἐν: δέν (κοραϊκὴ πρόταση).

κάρρονάς σου: ἡ μεταφορὰ παραπέμπει στὸν ὄρκο τῶν Λακεδαιμονίων ἐφήθων «Ἄμμες δὲ γ' ἐσσόμεθα πολλῶ κάρρονες» (*Παλατινὴ Ἀνθολογία* Ἐπιμ. 10,3 Πλούταρχος, *Λυκοῦργος* ΚΑ' 2' κ.ά.).

Πρωτόν, Κάνποια, Ἐντάμα, Ἀπίσως: ἐπίκληση σὲ «καθαρισμένους» τύπους τῆς κοινῆς ποῦ πρότεινε ὁ Κοραῖς μὲ βάση ἐτυμολογιστὴ τους (πχ. ἐν τῷ ἄμα > ἐντάμα ἀντὶ ἀντάμα) σὰν σὲ ἱερά ἢ θεότητες, παρότι πρόκειται γιὰ τερατοῦργήματα (τοὺς ἴδιους κ.ά. βλ. στὸ «Ὀνειρον» ἀπὸ τὰ *Λυρικά* τοῦ Ἀθ. Χριστόπουλου).

ξώρας (ξούρας): ξεμωραμένος (<*ἔξωρος: περασμένης ἐποχῆς).

καὶ σύ: ἔχει προσηγηθεῖ προσφώνηση τοῦ παριστάμενου λαοῦ μὲ θέμα τὸ τέλος τῶν δεινῶν καὶ τίς μελλοντικὲς του προοπτικὲς.

διὰ νὰ συντηρῆται κραταιούμενον, διὰ νὰ εὐτυχηῖ βελτιούμενον, εἶναι ἀνάγκη νὰ κυβερνᾶται διὰ μόνων τῶν νόμων τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς διέταξεν ὡς κανόνας ἐλευθέρας ἐλευθέρου λαοῦ κυβερνήσεως, πολὺ μεγαλύτεραν ἀνάγκην ἔχει σήμερον ἢ Ἑλλάς νὰ διευθύνεται ὑπὸ μόνας τῶν τοιούτων νόμων διὰ Σοῦ...

BB 41, σ. 59

Θεόκλητος (κ.κ. Θεοχάρης) Φαρμακίδης (Νιμπεγλέρ Θεσσαλίας 1784 - Ἀθήνα 1860), *Ὁ Συνοδικὸς Τόμος, ἡ Περὶ Ἀληθείας* (1850): Προλεγόμενα (ἀπόσπ.)

Ἴσως κατακριθῶμεν παρά τινων, ὅτι ἔστιν ὅπου ἐγράψαμεν ἐλευθερώτερον, σφοδρότερον, αὐστηρότερον, τολμηρότερον. Ἐγράψαμεν καθὼς ἐπλάσθημεν ἐκ φύσεως. Ἄν ἔγραφεν ἕτερος, ἄλλην φύσιν ἔχων, ἤθελε γράφει ἄλλως, καὶ ἤθελε γράφει μὲν καὶ εἰπεῖ καὶ αὐτὸς τὰ αὐτά, πλὴν κατ' ἄλλον τρόπον. Δὲν κρύπτομεν, ὅτι ἡ ἀλήθεια λέγεται πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως. Ἄλλ' ἡμεῖς ἓνα μόνον τρόπον ἐδιδάχθημεν ἐκ φύσεως — τὸν εὐθύν. Ἄλλ' ἂν διὰ τὸν τρόπον τῆς ἐκφράσεως τῆς ἀληθείας κατακριθῶμεν ἴσως παρά τινων, δὲν θέλομεν ὅμως κατακριθῆ διὰ τὴν ἐκφρασιν αὐτῆς τῆς ἀληθείας, καὶ τόσῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον αὕτη λέγεται χωρὶς πονηρίας, χωρὶς δόλου. Ἡ πονηρία καὶ ὁ δόλος εἶναι ὅλως ἀσυμβίβαστα πρὸς τὸν χαρακτῆρα ἡμῶν.

ΕΠΣ 2, σ. 441^β

ΑΠΟ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΩΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Ἀνώνυμος τοῦ 1789 / Ἀληθῆς Ἱστορία (±1789): Τὰ Τέλη τοῦ Μοναχοῦ Παγκράτιου

Μόλις εἶχαμε ἔβγει ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ κάστρου, ὅταν ἐθεωρήσαμεν μία ἀγέλη λαοῦ, ἓνα καλόγερον δεμένον, τὸν ὁποῖον ἐπήγαιναν νὰ καύσουν. Δὲν ἀργήσαμεν νὰ τὸν γνωρίσωμεν, ἦταν ἐκεῖνος ὁ προρρηθεὶς Παγκράτιος, ὁποῦ τὸν μακαρίτην ἐξομολόγησεν. Ἐρωτήσαμεν τὸ αἴτιον. Μᾶς εἶπαν ὅτι ὁ ἅγιος πάτερ ἠθέλησε νὰ ἀνακαινίσῃ τὴν ἐργασίαν τῶν ἀγίων Σοδομίτων. Ὁ πασᾶ Διάβολος ἄρχισε νὰ τοὺς ἀποδείχῃ, διαφενταίνοντάς τον, ὅτι αὕτη εἶναι μία συνηθισμένη δουλειὰ τῶν πατέρων τοῦ Ἀγίου Ὁρους, καὶ δὲν πρέπει νὰ παιδευθῆ τινάς, ἀκολουθῶν τὴν μόδαν τοῦ τόπου του καὶ πατρίδος του. Οἱ αἰρετικοὶ καλβίνοι δὲν ἠθέλησαν νὰ δώσουν ἀκρόασιν, καὶ ἔκαυσαν τὸν ἅγιον πνευματικόν, λέγοντες πῶς ὅλους ἐκείνους τοὺς ἁγίους ἀγιορείτας τοὺς ἔκαιον, ἂν ἦτον εἰς τὴν ἐξουσίαν των. (Ἦ τί μεγάλη βλασφημία!) Ὁ κύρ μακαρίτης Παγκράτιος ἐπῆγε ἐν κόλποις Ἀβραάμ.

διαφενταίνοντάς τον: ὑπερασπίζοντάς τον.

καλβίνοι: ἠθικιστές, τιμητὲς καὶ τιμωροὶ τῆς ἀνηθικότητος.

Φωτομηχανικὴ Ἀνατύπωση ἀπὸ τὸ Μοναδικὸ Σωζόμενον Ἀντίτυπο... (Ἀθ.: Εὐρωπαϊκὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο Δελφῶν, 1998), σσ. 14-15 ~ Ἔκδ. ΔΗΜΑΡᾶΣ 1977 (ἐπιμ.), σ. 421 ~ III 2.², σ. 60

Ἰ[ωάννης] Κ[αρατζᾶς ὁ Κύπριος] (Λευκωσία 1767 - Βουδαπέστη 1798), *Ἐρωτος Ἀποτελέσματα: Ἱστορίαι Ἠθικοερωτικά* (Βιέννη 1792), «Ἱστορία Δευτέρα: Ἐρωτας Ἐλεεινὸς ἐνὸς Κερκυραίου Δραγουμάνου...» — Διαμόρφωση τῶν Αἰσθημάτων μετὰξὺ τῶν Ἡρώων

Εἰς αὐτὴν τὴν συντροφίαν ἦτον καὶ ἄλλη μία κόρη, ἡ ὁποία, ἀγκαλά καὶ τὰ δευτερεῖα εἶχε τῆς θυγατρὸς τοῦ τσελεμπῆ Στεπᾶν-ἀγᾶ

τὰ δευτερεῖα εἶχε: ἐρχόταν δευτερῆ. τσελεμπῆ: ἄρχοντα, ἀφέντη.

εις τὴν εὐμορφίαν, ὅμως εἰς τὰ ἐρωτικά ἐξεῖχε καταπολλὰ καὶ ὑπερτεροῦσεν αὐτὴν. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ κόρη, εὐθύς ὅπου εἶδε τὸν τσελεμπὴ Ἀνδρέα, ἐσαῖτεύθη ἐρωτικῶς καὶ ὅσον τὸν ἐκρυφοκοίταζε, τόσον ἐπληγώνετο περισσότερο καὶ οἱ σαῖτες τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀφροδίτης βαθυτέρον εἰς τὴν καρδίαν τῆς ἐμβαινον. Ἐξεναντίας δὲ ὁ τσελεμπὴ Ἀνδρέας δὲν εἶδε καμμίαν προσοχὴν εἰς αὐτὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν Χοροψιμάν (ἐπειδὴ ἔτσι ὀνομάζετο ἡ θυγατέρα τοῦ Στεπὰν-ἁγά) ἐπειδὴ τώρα τοῦ ἐφάνη ὠραιότερα ἀπὸ τὴν πρώτην φορὰν, μὲ τὸ νὰ ἦτον στολισμένη εὐμορφότερα. Καθὼς λοιπὸν ἡ Μεῖρέμ (οὕτω ἐκαλεῖτο ἡ ἄλλη κόρη) ἐτρώθη βλέποντας τὸν Ἀνδρέαν, ἔτσι καὶ ὁ τσελεμπὴ μας, θεωρώντας τὴν Χοροψιμάν, ἐπληγώθη καὶ ὅσην ὀλιγοτέραν προσοχὴν ἐλάμβανεν ἀπὸ αὐτόν, τόσον περισσότερο ὁ ἐρωτᾶς ἀναπτε, καὶ ἐξεναντίας εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὴν Χοροψιμάν.

Θαῦμα τῇ ἀληθείᾳ ἦτον εἰς ἐκείνην τὴν συντροφίαν, τρία πρόσωπα, δύο ἐρώντα, ἐν ἀντεροῦν καὶ ἐν ἀδιαφοροῦν: ἡ Μεῖρέμ ἐράσθη τὸν Ἀνδρέα, ἀνταπόκρισιν ὅμως δὲν ἔβλεπεν· ὁ Ἀνδρέας δὲ ἐράσθη τῆς Χοροψιμᾶς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς εἰς αὐτὴν δὲν ἔβλεπε κανένα σημεῖον ἐρωτος. Ἔτσι λοιπὸν διελύθη ἐκείνη ἡ εὐθυμία, μὲ ἄκραν στενοχωρίαν καὶ λύπην τῆς Μεῖρέμ καὶ τοῦ Ἀνδρέα, καὶ μὲ ἄλλην τόσῃ ἀδιαφορίαν τῆς Χοροψιμᾶς. Ὅμως ἐκάτερον τὸ λυπούμενον μέρος τοῦτο τὸ ἀπέδιδεν εἰς κάποια εὐλογοφανῆ περιστατικὰ διὰ νὰ διασκεδάσουν τὴν λύπην των. Ἡ Μεῖρέμ ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ὅτι ἴσως καὶ νὰ ἤθελε νὰ ἀνταποκριθεῖ, ὅμως διὰ νὰ μὴ προξενήσῃ σύγχυσιν εἰς τὴν Χοροψιμάν δὲν ἐτόλμα. Ὁ νέος μας πάλιν ἐστοχάζετο ὅτι ἡ Χοροψιμὰ ἐνδέχεται καὶ νὰ ἀνταποκρινόταν, ἂν ἦτον μοναχὴ ἐπειδὴ ὅμως ἦτον εἰς τὴν συντροφίαν δὲν ἀποκοτοῦσε. Καὶ οἱ δύο λοιπὸν ἐφαντάζονταν φούρνους καὶ καρβέλια!

εὐθυμία: εὐθυμη συνάθροιση.

Ἔκδ. Mario Vitti (Ἀθ.: Ὀδυσσεὺς <Ἑλληνες Κλασικοί>, 1989), σσ. 87-88 ~ III 2.2, σσ. 375-76

Ἀλέξανδρος Κάλφογλου (Κωνσταντινούπολη 1725; - 1795), «ᾠ, τί κουριόζα συμφορά!»

<p>ᾠ, τί κουριόζα συμφορά! πνίγομ' ἀπάνου στὴν ξηρά! σὰν θάλασσα φουσκώνει ἡ γῆ καὶ μὲ πλακώνει!</p> <p>5 Εἰς τὸν λιμένα ναυαγῶ καὶ κινδυνεύω νὰ πνιγῶ· εἰς ἄκραν μιὰν γαλήνη ἡ γῆ μὲ καταπίνει.</p> <p>Ἄλλιος, φύσει πυρός, 10 σ' ἐμένα ἔγινε ψυχρός, κι ἀντὶ νὰ μὲ πυρώνη, θαρρῶ πὼς μὲ παγώνει.</p> <p>Ζητῶ στὸν ποταμὸν νερόν, τὸν βρίσκω παρευθὺς ξερόν·</p>	<p>15 ἀντὶ νεροῦ βρίσκω ἄμμο! πέτε με τί νὰ κάμω; Στὴν θάλασσα πατῶ ξηρά, βουνὰ καὶ δάση φοβερά· καράβι ποῦ νὰ πλεύσῃ, 20 πανὶ ποῦ νὰ δουλεύσῃ;</p> <p>Ἐμεταβλήθηκε τὸ πᾶν, ὅλα ἀνάποδα μὲ πᾶν! φαίνεται ἀποστασία πὼς εἶναι [σ]τὰ στοιχεῖα.</p> <p>25 Ὅλα ἐπάνω μου ὀρμοῦν καὶ τ' ἄψυχα μὲ πολεμοῦν. Λοιπὸν στὴν Τύχη μένει ἡ κρίσις μου νὰ γένῃ!...</p>	<p>κουριόζα (ἰτ. <i>curiosa</i>): παράξενη.</p> <p>20 δουλεύση: προσφέρει ὑπηρεσίες.</p> <p>Στιχομετρικὴ: 7 ἰαμβικὰ τετράστιχα μὲ ζυγαρωτὴ ὁμοιοκαταληξία: α₈α₈β₇β₇.</p> <p>28 κρίσις: ἡ Μελλουσα (τῆς Δευτέρας Παρουσίας).</p>
---	---	---

Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος, *Κωνσταντινούπολις, ἡ Περιγραφή Τοπογραφικὴ, Ἀρχαιολογικὴ καὶ Ἱστορικὴ*, τ. 3. (Ἀθ.: τυπ. Ἀνδρέα Κορομηλά, 1869), σσ. 601-602 ~ BB II, σ. 35 ~ ΠΑ 4, σσ. 28-29

Ἀθανάσιος Χριστόπουλος (Καστοριά 1772 - Βουκουρέστι 1847), *Λυρικά* (31841 — 11811), «Ἀφροδίτη» Ε': «Ἀγκάλεσμα»

<p>Ἀφροδίτη μου, Κυρία, ἰλαρότατη θεά, τοῦ υἱοῦ σου τὴν κακία ὄλ' ἢ γῆ καταβοᾶ!</p> <p>5 Τί τὸν ἔδωσες δοξάρι τί σαΐτες φλογερές; τί ἀδάμαστο κοντάρι καὶ φαρέτρες τρομερές;</p> <p>10 Νά, ἰδέ αὐτὸ τὸ στῆθος ὅπου πλέον τὸ πικρὸ με τῶν σαΐτιῶν τὸ πληθὸς τὸ κατάντησε νεκρὸ.</p>	<p>15 20</p>	<p>Τοῦτο φρόνιμο τὸ κρίνεις, τάχα κάμωμα καλὸ, ἀχαλίνωτο ν' ἀφήνης τὸ παιδί σου τὸ λωλό;</p> <p>Διατί δὲν τὸ παιδεύεις σὰν μητέρ' ἀληθινά, μόνον ὄλο τὸ χαδεύεις τὸ τυφλὸ παντοτινά;</p> <p>Ἦ λοιπὸν τὸν σωφρονίζεις τὸν ἐχθρόν μας τὸν κοινόν, ἦ, Θεά μου, ἂν ὀρίζης, νὰ κλαυθῶ στὸν οὐρανόν.</p>	<p>Στιχοурγική: τροχαϊκὰ τετράστιχα μὲ πλεκτὴ ὁμοιοκαταληξία: α₈β₇α₈β₇. ἰλαρότατη: ἀνταποκρίνεται στίς κλασικὲς παραστάσεις τῆς θεᾶς.</p> <p>Σττ. 5-8: ὁ.π. 17 παιδεύεις: τιμωρεῖς</p> <p>20 τυφλό: δὲν μαρτυρεῖται ἀπὸ κλασικὴ παρά- δοση.</p> <p>Σττ. 9-12: βλ. ἀνάλογη ἐκφορὰ στὸν Σολωμό («Ἡ Φαρμακωμένη», σττ. 37-38): «Κοῖτα μέ- σα στα σπλάχνα μου, Πλάστη! Τὰ φαρμάκω- σα, ἀλήθεια, ἢ πικρή.»</p>
---	--------------	---	--

Ἐκδ. Ἑλένη Τσαντσάνογλου (Ἀθ.: Ἑρμῆς <Νέα Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη, 2>, 1970) ~ *Ποιήματα*,
 ἐπιμ. Γιώργος Ἀνδρειωμένος (Ἀθ.: Ἴδρυμα Κώστα καὶ Ἑλένης Οὐράνη <Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη>,
 2001) ~ *ΒΒ* II, σ. 104 ~ *ΑΚΝΛ* 2¹, σ. 57 ~ *ΠΑ* 4, σσ. 40-41

Ἰωάννης Βηλαράς (Κύθηρα 1771 - Τσεπέλοβο Ζαγοριῶ 1823), *Ποιήματα καὶ Πεζὰ Τίνα*
 (Κέρκυρα 1827), «Μῦθοι» ΙΘ': «Γέρος καὶ Θάνατος»

<p>Ἕνας Γέρος σὲ φτώχειας ἀνάγγη, Ἄλλον τρόπο νὰ ζῆση δὲν εἶχε, Χώρια ξύλα νὰ κόφτη στὸν λόγγο, Μεταβιάς τὸ φωμί του νὰ βγάξη.</p> <p>5 Μιὰν ἡμέρα βαριά φορτομένος, Περπατόντας σ' ὀρθὸ μονοπάτι, Ὅχ τὸν κόπο καὶ κᾶμμα τοῦ ἡλίου Τὴν ἀνάσσα νὰ πάρη δὲ φτάνει:</p> <p>10 Καὶ στὸ μέγα πολὺ κούρασμά του</p>	<p>15 20</p>	<p>Τὴ ζωὴ του μισόντας βαριέται, Καὶ τὸ χάρο μὲ πόθο του κράζει. Νὰ ὁ χάρος ὀμπρὸς του πετιέται Τὸ δρεπάνι κρατώντας στὸ χέρι, Μ' ἄγριαν ὄφι, καὶ σχῆμα τρομάρας Γιαεῖμαι, Γέρο, τοῦ λέγει: τί θέλεις; Ἄχ! ὁ γέρος εὐθύς ἀποκριθὴ Τὸ ζαλίκι μου αὐτὸ δὲν μποροῦσα Νὰ σηκόσω σὲ φώναξα ὁ δόλιος, Νὰ μοῦ δόκης ὀλίγη βοήθια.</p>	<p>Στιχοурγική: ἀνομοιοκατάλη- κτοι, ἰσομετρικοὶ ἀναπαιστικοὶ ἰοσύλλαβοι, κατανεμημένοι καὶ νοηματικὰ σὲ 5 4στίχα.</p> <p>ὀρθό: ἀνηφορικὸ. κᾶμμα: καύσωνα. 16 Γιαεῖμαι: Νά, ἐδὼ εἶμαι! ὄχτο: πλάι ἐνὸς δρόμου. 18 ζαλίκι: φόρτωμα, φορτίο.</p>
---	--------------	---	---

Τὰ *Ποιήματα*, ἐπιμ. Γιώργος Ἀνδρειωμένος (Ἀθ.: Ἴδρυμα Κώστα καὶ Ἑλένης Οὐράνη <Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη, 26>,
 1995), σσ. 201-202 ~ *ΒΒ* II, σσ. 286-87 ~ *ΑΚΝΛ* 2¹, σσ. 52-53 ~ *ΝΛΑΕ*, σ. 610

Α Ν Θ Ο Λ Ο Γ Ι Ε Σ : Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Ε Σ Σ Υ Ν Τ Ο Μ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Ε Σ

- ΑΚΝΛ* ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΑΪΔΗΣ (Φαίδων Κ.) 1972-1973, *Ἀνθολογία Κεμένων Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας*, τ. 1.: *Πεζογραφία*: ττ. 2^α-2^β: *Ποίησις* (Ἀθ.: Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν).
- ΒΒ* ΔΑ. VV. 1950-1962, *Βασικὴ Βιβλιοθήκη*, 48 ττ. (Ἀθ.: «Αετός» - ἐκδ. Ι.Ν. Ζαχαροπούλου).
- ΕΠΖ* 1-3 ΠΕΡΑΝΘΗΣ (Μιχαήλ) 1966, *Ἑλληνικὴ Πεζογραφία* (Ἀπὸ τὴν Ἄλωση ὡς Σήμερα), ττ. 1-3. (Ἀθ.).
- ΚΝΔ* 1 ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΑΪΔΗΣ (Φαίδων Κ.) <1969>, *Κείμενα Νεοελληνικῆς Δραματοποιίας*, τ. 1. (Ἀθ.: Βιβλ. τῆς «Ἐστίας»).
- ΝΛΑΕ* ΚΑΣΙΝΗΣ (Κ.Γ.) 2006, *Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία ἀπὸ τὶς Ἀρχὲς ἕως τὴν Ἐπανάσταση: Σύγχρονη Ἀνθολογία Κεμένων* (Ἀθ.: Πορεία).
- ΠΑ* 4 ΠΟΛΙΤΗΣ (Λίνος) 21976, *Ποιητικὴ Ἀνθολογία*, τ. 4. (Ἀθ.: Δωδώνη).
- ΠΠ* 2.1-2.2 ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ (Γιώργος) [εἰσαγ.-ἐπιμ.] 1999, *15^{ος} Αἰώνας - 1830*, ττ. 2.1-2.2: (Παν.) ΜΟΥΛΛᾶΣ [εἰσαγ.] / (Νάσος) ΒΑΓΕΝᾶΣ / (Γιάννης) Δᾶλλας / (Κώστας) ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ [ἐπιμ.] 1996-1999, *Ἡ Παλαιότερη Πεζογραφία μας: Ἀπὸ τὶς Ἀρχὲς τῆς ὡς τὸν Πρῶτο Παγκόσμιο Πόλεμο*, 12 ττ. (Ἀθ.: ἐκδ. Σοκόλη).